

Erdély

ALAPÍTVÁ 1892-BEN

Új sorozat, 145. szám
2020/11.Az Erdélyi Kárpát-Egyesület
– Kolozsvár 1891 Értesítője

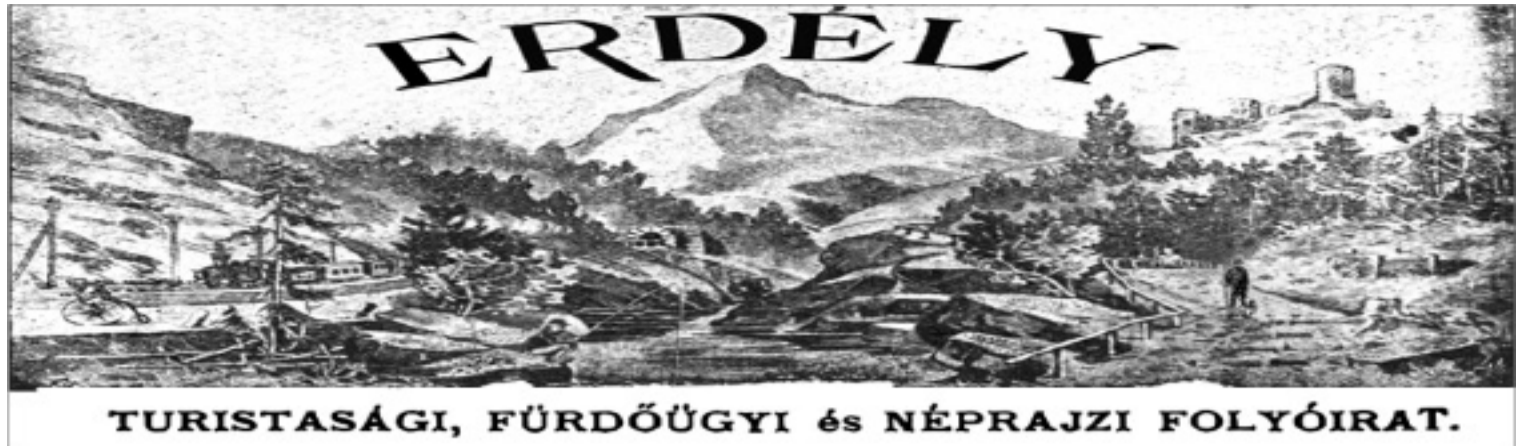
Szerkesztőség (info@ekokolozsvar.ro):

Kerekes Edit,

Kismihály Boglárka,

Tóthpál Tamás.

Főmunkatárs: Pál Gyöngyi

A következő lapszám megjelenik:
2020. december 18.

Októberi tarka erdők, játékos felhők és esernyő alakú gombák

„De túl, gyepén a ritkuló bereknek ijedt lombok rebbennek szerteszét, a szél felettük pókszálat lebegtet, ezüst pókszálat és ezüst zenét.”

(Áprily Lajos: *Októberi séta...*)

PÁL GYÖNGYI

Ősszel a természetet járva, vagy akár a városban is, szemet gyönyörködtető a fák és cserjék lombszínéződése. A mérsékelt éghajlati övezetben a növényzetnek alkalmazkodnia kell a változó környezeti viszonyokhoz. Ősszel és télen a növények számára két létfontosságú tényező mennyisége csökken: a fény és a víz. A fény csökken, hiszen a nappalok rövidülnek, a téli alacsony hőmérséklet miatt pedig a gyökerek a fagyott talajból nem tudnak vizet felszívni. Csak az örökzöld fenyőfák tűlevelei maradnak meg és tartják zöld színüket, a többi növényzet téli álomba merül. A levelekben többféle színanyag található, amelyek a napfény energiájának hasznosítását végzik. Ősszel legelőször a klorofillok bomlanak le, így a narancssárga karotinok és a sárga xantofilok színe is érvényesülni tud. A karotin narancssárga színű pigment, amely a fotoszintézisben is jelentős szerepet játszik, a xantofill az oxigéntartalmú karotinoid pigmentek osztályának egyik tagja, amely az őszi levelek jellegzetes sárga és barna színét adja. A lilás, pirosas színárnyalatokat a hideg hatására képződő antociánok okoz-

zák. Az őszi színpompa időpontja minden évben időjárástól függően változik, általában október végén, november elején élvezhetjük teljes dísében a csodás látványt.

Az őszi erdők csodálatos élménye adta az ötletet az október 17-i kiránduláshoz. Olyan útvonalat választottunk, ahol szép kilátás nyílik a városunk közelében lévő erdő borította dombokra, a köztük húzóódó patak völgyekre, településekre, valamint a Kis-Szamos völgyére. Az M16-os autóbussz román opera melletti megállójáról indulunk reggel 9 órakor a Kolozsvártól 13 km-re levő Szelicse. A Csürülye (Ciurila) községhez tartozó Szelicse falu a Kis-Magurának (826 m) nevezett domb alatt fekszik 700 méter magasan. A falunak szép a fekvése, tiszta a levegője, és többször is előfordult, hogy mialatt Kolozsváron ősszel a Kis-Szamos felett összegyűlt pára és köd befedte a várost, itt fenn ragyogóan sütött a nap. Talán ezzel magyarázható, hogy az elmúlt években a környéken sok új ház épült, több modern panzió és lovas klub is létesült, nem messze a falutól pedig a Szélmalom állat- és kalandpark fekszik. Mivel közel van Kolozsvárhoz és személygépkocsival könnyen megközelíthető, többen vettek vagy építettek itt hétvégi házat is. A faluban a Cristiana öregotthonnál szállunk le az autóbusszról, öt perc alatt elérjük azt az utat, amely a lovas farm felé vezet. Kikerüljük a farm mellett

elhaladó sáros utat, ezért átvágunk az erdőn, hogy kijussunk a falutól északra fekvő platóra. Ezt a nagy, egyenes területet a falu határában bevetették gabonával, mostanra viszont már

völgyébe és Kolozstótfaluba ereszkedhetünk le. A két lejtős oldalt egy gerinc választja el egymástól, a Kolozstótfalu és Magyarfenes közötti gerincet szintén erdő borítja, ami egész

ba, mígnem elérjük a szemben levő erdő szélét. Itt szekérút halad az erdő széle és a szántó föld között, amely lassan emelkedik a Havas-bükke (vf. Recea) nevű csúcsig. Közben a felhők állandó mozgásban vannak, déli irányba a szántó föld közepén látszik egy kiemelkedés, amely Kunhalom néven szerepel a *Kolozsvár és környéke* térképen, távolabb feltűnik Szelicse falu, a Kis-Magurát még köd takarja. A szél egyre jobban szétfújja a felhőket, lassan eloszlik a köd, felettünk az ég egyre kékebb lesz, és láthatóvá válik a Kis-Magura is. Mire elérjük a Havas-bükkét, már kislát a nap, bevilágítja a Rákos-patak völgyét és Magyarfeneset, de velünk szemben, a Gyalui-havasok tetején még ott lebeg a pára. Fél órát állunk és csodáljuk a szép kilátást, figyeljük a felhők játékát. Elindulunk visszafelé az erdő szélén a magányos házig, innen most kanyargós szekérúton ereszkedünk lefelé a Tótfalu feletti legelőkre, közben itt is megcsodáljuk a szép panorámát, amit reggel köd takart. Most belátunk egészen Szászfenesig és Kolozsvár egy része is feltűnik a távolban. Innen a csoport egy része az EKE-forráshoz megy és onnan a Gorbó-gerincen tér haza. A többiek a Kolozstótfalu felett levő Medve-gerinc felé vesszük az irányt. A gerincút szép erdőben halad, gyönyörködhetünk a természet évente ismétlődő, mégis mindig más színompájában, gombákat is gyűjthetünk. A gombaszedésnél az a szabály, hogy csak olyan gombát gyűjtsünk, amelyet biztosan azonosítani tudunk. Ismeretlen vagy bizonytalanul felismert gombát nem szabad szedni! Ebben az erdőben is rengeteg nagy őzlábgombát találunk, amely főként az erdőben és réteken nő. A kezdetben félgömb alakú (dobverőszerű) kalap kifejlődve esernyőszerűen kiterül és akár 30 centiméter átmérőjű is lehet. A kalap fehéres-barnás színezetű, nagy barna pikkelyekkel befedve, széles lemezei fehéres árnyalatúak. A fehéres tönk kigyóbórszerű mintázattal díszített, rajta mozgatható, kettős gyűrűszerű gallért találunk. Fogasztásra a kalap javasolt, rántva kiváló.

Az erdőben vezető gerincút 5 km hosszú, a vége felé meredekebb ereszkedő következik, majd a szászfenesi Leányvár negyedbe érünk, ahol az erdő szélén új házak épülnek. Innen már közel vagyunk az M21-es és az M26-os autóbussz végállomásához, amelyekkel kényelmesen visszautazunk Kolozsvárra. A kiránduláson összesen 15 km-t tettünk meg gyalogosan.

Nagy őzlábgomba

csak az aratás utáni tarló látványa fogad. A területet délről a Feleki-gerinc legnyugatibb nyúlványa, a Kis-Magura határolja, nyugat és észak felé meredek lejtőkbe fut bele. A nyugati oldalon a Lónai-patak mellékvize, a Rákos-patak völgye felé lejt, amelyet átszel az erdélyi autópálya. Észak felé a Bocsor-patak

Magyarlónáig kiterjed. A gerinc legmagasabb pontja a délnyugati csücskén lévő Havas-bükke, vagy más néven Recea-csúcs (759 m). Két másik csúcs a Medve-hegy (625 m) Tótfalu felett, valamint a Bükk-tető (603 m) Magyarfenes felett.

A Szelicse melletti plató keleti oldalát a Gorbó-patak felső szakaszán fekvő erdős rész határolja. Ez a szelicsei úttól északra, a Bivalyosnak nevezett legelő alatt elterülő meredek, vadpatak völgyektől szabdalts erdős terület. Az itt eredő patakcsökők összefolyásából jön létre a Gorbó-patak. Ebben az erdőben található az EKE-forrás, a Gorbó-patak egyik mellékágának vadregényes katlanában pedig szép vízesés is megcsodálható.

Mivel az útitervünkben nincs benne sem a vízesés, sem az EKE-forrás, az erdőben haladó útról nyugati irányba, az erdő felső széle felé átvágunk a fák között, elérjük a plató szélét, az erdőben pedig őzlábgombát szedünk. Az erdőszélen folytatjuk utunkat északi irányba, eljutunk egy bekerített telekhez, amelyen magányos ház áll. Innen az út több irányba ágazik, déli irányba lejtő vezet a Kolozstótfalu feletti legelőkre. Felhős az idő, a kilátást a Szamos-völgye felé eltakarja a köd, csak sejteni lehet a Gorbó-gerinc és a Leányvár kettős dombjának körvonalát. Nem ereszkedünk le a völgy felé, hanem elhaladunk a magányos ház előtt nyugati irány-

Kilátás a Havas-bükkéről

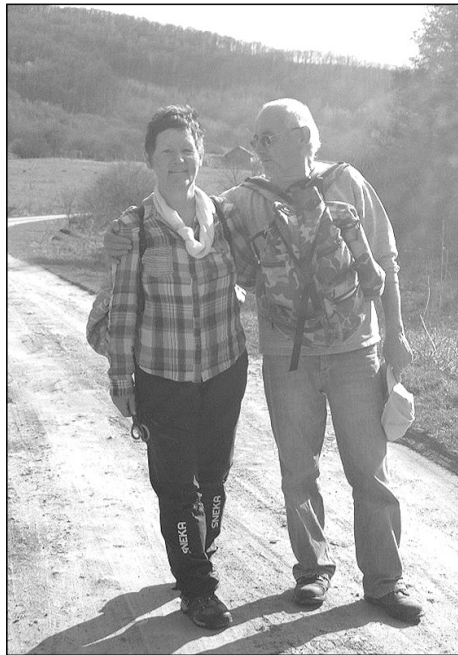
Erzsébet az örök túraösvényeken

November 10-én Matejovics Erzsébet tagtársunk az örök túraösvényekre lépett. Így emlékezik Rá kissjani, Bözse apai első unokatestvére, aki egyként féltéstvérenek tartotta őt.

■ „Évtizedekkel ezelőtt hangzott el tőle az a mondat, amelyik az élet minden területére érvényes: „Mindig előre kell nézni, nem hátra!”

A helybeliek által Lonkának nevezett Pányiki-szoros és a Hajtás-völgye mindig vissza fognak kacsintani Rá, mert legnagyobb „szerelmeiként” tekintett rájuk.

Utoljára 2019. május 26-án túráztunk együtt 23 km-t az EKE-napok alatt a Nagyhegyen át Csucsáról Körösfeketetőra. „Csodásan szép túra volt” – jegyezte meg a túra végén, hiszen mindig felemelő jelzőket keresett megrendezett túráimra. Éveken át a csendet, az emberi hang nélküli természetet kereste, s néha ki is „követelte”. Élete utolsó évében viszont „felfedezte” az embereket, a túratársakat, akikről ilyen szavakkal vélekedett: „milyen nagyszerű emberek”. Mintha teljesen kicserélték volna, elkezdett mindenkivel beszélgetni és a lehető összes módon próbálta kimutatni fe-

léjük szeretetét. Korát meghazudtoló kapacitással rőtta a kilométerek akár két tucatját is, de 2020-ra már elfáradt, s büszke

volt magára, ha legalább egy 8-10 km-es túrát bevállalhatott. Sokszor emlékezni fogunk rá a forrásoknál, a csúcson, s mindenütt, ahol velünk volt.”

Túratársai elmondása alapján Matejovics Erzsébet végtelenül kedves, csendes személy volt, aki az elmúlt években hűségesen vett részt az EKE által szervezett túrákon. Eleinte férjével együtt jártak a természetet, majd özvegyiségében is kitartóan folytatta ezt a számára nagyon kedves tevékenységet. A túrák alkalmával mindig keresett magának egy csendes helyet, ahova egyedül elvonulva gyönyörködhetett a természet szépségében. Egyike volt azon idősebb EKE-tagoknak, aki minden évben szorgalmasan hozzájárult tagdíjával az egyesület tevékenységéhez, emellett pedig adományával is ki-fejezte elkötelezettségét. Idősebb kora ellenére még 2019-ben is részt vett a Jókai Mór-teljesítménytúrán, és fiatalokat megszégyenítő tempóban teljesítette az általa választott távot. Idén nyáron is még találkozott vele túratársai a Bács-torokban, életerősnek, vidámnak tűnt, ezért is ért mindenkit váratlanul eltávozásának híre. Őszinte részvétünk az egész családnak.

Erasmus+ kalandok az EKE háza táján

Az ifjúság túrázási szokásainak vizsgálata, lehetőségeinek kibővítése a digitális érában, ezáltal digitális térképészetre, természetfotózásra, hegyi filmkészítésre való oktatása, mindezek gyakorlathoz illesztésével – ez a célja a lengyelországi EST oktatási központ, a felvidéki ADEL ifjúsági és oktatási egyesület és az Erdélyi Kárpát-Egyesület közös Erasmus+ projektjének. Bár a májusra tervezett találkozót el kellett halasztani a járványügyi helyzet miatt, szeptember 24–28. között végül mégis sikerült megszervezni a projekt első nagy nemzetközi rendezvényét Újszéken (Nová Sedlica).

KISMIHÁLY BOGI

Akárcsak a másik két országból, Erdélyből is 15-en nyertünk felvételt a projektbe, amelyben szerepel egy helyi, csak a saját jelentkezőkkel szervezett program mindhárom országban, illetve három nemzetközi találkozó, ahova minden ország öt résztvevőt küld. Az első nemzetközi találkozóra Kovács Lehel Ist-

ván csapatvezetőnkön kívül még négyen tudtunk kiutazni Szlovákiába. A hosszú és fárasztó utazást, na meg a feleslegesen elkészített, számon nem kért negatív Covid-tesztet leszámítva mindannyian kellemes tapasztalatokkal gazdagodtunk. Az alig öt nap leforgása alatt rengeteg impulzus ért bennünket: finomakat ettünk, túráztunk, nyomvonalakat rögzítettünk, fényképeztünk, videóztunk, drónt reptettünk, ruszin fatemplomokat látogattunk meg, csoportmunkáztunk, ismerkedtünk, a kulturális esteken pedig izelítőt kínáltunk saját nemzetiségünk jellegzetességeiből. A szlovákok estjén például megtapasztalhattuk, hogy „mennyivel jobb a kofola a kólánál, hogy milyen pompás a borovicska és hogy egyáltalán létezik egy korong alakú, kakaós-vaníliaos ostya édesség” – ahogyan Ági, egyik csoporttársunk tömören összefoglalta. Mivel a szervezők egyes csoportokra osztottak bennünket, sikerült összebarátkoznunk a szlovák és lengyel társainkkal is, az esti társasozások alkalmával pedig felhőtlenül szórakoztunk. A pár nap alatt közelebb kerül-

tünk a digitális térképészethez: felmáztunk a Kremenec-csúcsra, amely éppen a szlovák-lengyel-ukrán hármashatárral esik egybe, majd túráztunk a Vihorlát-hegységben, megküzdve a velőig hatoló cudar széllel, az útvonalakat pedig GPS-készülékekkel vagy telefonokkal rögzítettük. A kapott nyomvonalat feldolgoztuk, majd részletes leírás és képösszeállítás kíséretében közzétettük a Wikiloc nevű platformon.

Erdélyben a saját helyi találkozóinkra október 23–25. között került sor, 15 tagú csapatunkkal a mesebeli szászvidéken barangolhattunk. A rövidre, de annál tartalmasabbra sikeredett hétvége a Barcasági Csángó Alapítvány Vendégház adott otthont Négyfaluban. Ha néhány kulcsszóban kellene összefoglalnom, hogy mi minden történt az alig másfél nap alatt, a lista így nézne ki: tartalmas előadások, elsajátított GPS-alapismerek, természetfotózásról szóló kerekasztal-beszélgetés, kreatív kincskereső játék, izelítő bemutató a Barcaságról és kalandos túra a Hétlétrákhöz. Házigazdánk, Kovács Lehel, a brassói és az országos EKE elnöke, ugyanakkor az Erasmus+ projekt erdélyi koordinátora mindent megtett azért, hogy kis csapatunk jól érezze magát és hasznos ismeretekkel gazdagodjon. Bevezetett minket a digitális térképészeti rejtelmeibe, a város nevezetesebb pontjain végigvezető kincskereső játékkal lepett meg, amely során két nagy orientalistánk és őshazakeresőnk, Kőrösi Csoma Sándor, valamint Vámbéry Ármán kalandos útját járhattuk végig képzeletben. Az est folyamán Boros György operatőr engedett betekintést a természetfilmkészítés és -fotózás kulisszái mögé, konkrét példákkal szemléltetve az elmondottakat. Vasárnap gyakorlatba ültethettük a digitális térképészeti terén elsajátított alapismereteinket végigjárva a Nagykőhavas legnépszerűbb turistaútvonalát, a Hétlétrákhöz vezető túraösvényt. A színes köntösbe öltözött természet látványa mindnyájunkat lenyűgözött, az élményt pedig csak fokozta a gyönyörű vízesések közelségének megtapasztalása, mialatt felfelé másztunk a létrákon. A tartalmas együttlétet finom ebéddel és kiértékeléssel zártuk, hazautazás előtt pedig néhányan még beiktattuk az impozáns prázsmári erődtemplom meglátogatását is.

Sok ismerettel gazdagabban várjuk a projekt során következő további két nemzetközi találkozókat, 2021-ben először Lengyelországban, végül pedig Erdélyben.

Úton a Hétlétrák felé

Decemberi bakancslista

- **December 2. (szerda):** Hagyományos séta a Péter-gerincen (7 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Szabó János.
- **December 5. (szombat):** Mikulás-napi séta a Rejtett-forráshoz (7 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Kovács D. Zsuzsa.
- **December 9. (szerda):** Hagyományos séta az István-forráshoz (9 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Szabó János.
- **December 11. (péntek):** Nemzetközi hegynap: Rekető–Izsár–Pape-tanya–Hidegszamos-üzem (16 km, 700 m szintkülönbség, menetidő 6 óra). Hétvégére is halasztható a túra személyautós jelentkezőkkel. Érdeklődni telefonon. Szervező: Kiss János.
- **December 12. (szombat):** Hagyományos túra a Bács-torokba (10 km). Találkozás 9 órakor a Törökvágás tetején a falumúzeum előtt. Szervező: Szilágyi András.
- **December 16. (szerda):** Hagyományos séta a Cérna-forráshoz (8 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Szabó János.
- **December 19. (szombat):** Séta a Bükkben (10-12 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Pál Gyöngyi.
- **December 23. (szerda):** Hagyományos séta a Rejtett-forráshoz (7 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Szabó János.
- **December 26. (szombat):** Karácsonyi séta a Sárosbükkben (15 km, 250 m szintkülönbség). Találkozás 8.45 órakor az M16-os (40-es) autóbusz román opera melletti megállójában. Szervező: Kiss János.
- **December 30. (szerda):** Hagyományos séta a Péter-gerincen (7 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Szabó János.

Ügyfélszolgálat

Hétfőtől péntekig 10–16 óra között (Kolozsvar, Magyar/1989 December 21. utca 116., az udvarban a bal oldali épület). Irodavezető: Kismihály Boglárka (0771-535848). Pénztár: az ügyfélszolgálati irodában. További naprakész információk a honlapon (www.ekekolozsvar.ro) vagy az egyesület Facebook-oldalán (EKE – Kolozsvar 1891).

■ **Figyelem!** Mindenkit megkérünk, hogy a túrákon tartsa be a közegészségügyi óvintézkedéseket, valamint a hatóságok és egészségügyi szervek utasításait! Mivel járványügyi szempontból az elkövetkezendő időszakot is a bizonytalanság fogja jellemezni, és bármikor életbe léphetnek újabb korlátozások, a változtatás vagy a túrák lemondásának jogát mindvégig fenntartjuk. Emellett minden túrára szükséges előre bejelentkezni a túra-vezetőknél, vagy a honlapon közzétett online űrlap kitöltése által.

Túra-vezetők, szervezők elérhetőségei

Kiss János 0364-807639
Kovács Diószegi Zsuzsa 0747-070790
Pál Gyöngyi 0742-373546
Szabó János 0757-220682
Szilágyi András 0742-625130
Elnök: Kovács Diószegi Zsuzsa 0747-070790
Titkár: Branea Róbert 0723-400496
Irodavezető: Kismihály Boglárka 0746-228294